

Uz 22 snimka komentar prilaže 13 transkripcija napjeva. Time za više od polovice napjeva slušalac može brže i jasnije uočiti osobine pojedinih muzičko-folklornih područja, a u višeglasnom pjevanju može lakše pratiti kretanje pojedinih glasova. Uz snimke B — 4 i B — 5 komentar donosi peteroglasne zapise iz istočne Koruške i zapadne Štajerske. Veoma pomno izrađene transkripcije (Uroš Krek i Julijan Strajnar) jasno pokazuju arhaičnost napjeva iz Režije i Bele krajine. S druge strane, transkripcije relativno novijih napjeva iz središnje Slovenije (npr. B — 1 i B — 8 iz Gorenjske) iznose interesantne ritmičke strukture tih napjeva. Tehničkom greškom svi su notni primjeri u komentaru veoma umanjeni, no mogu se, ipak, čitati i bez povećala.

Autor komentara upozorava na nejednaku kvalitetu terenskih snimaka. Starije snimke prikupio je GNI u vrijeme kad još nije raspolagao kvalitetnim reporterskim magnetofonom. Kad nakon tog upozorenja slušamo program ploče, ugodno nas iznenađuju veoma dobri snimci. Pored izvrsnih novijih snimaka (npr. A — 7, balada iz sela Dane kraj Ribnice) ima i starijih snimaka na zamjernoj tehničkoj visini (npr. A — 10, pogrebna pjesma iz sela Šalovci u Prekomurju).

Komentator je uz veoma interesantan napjev iz Špearjã kraj Vinice (snimak B — 6) zapisao da taj napjev pripada posebnoj narodnoj muzičkoj kulturi, kojoj su danas središte jugoistočna Istra i otok Cres. Smatram da bi uz snimak A — 4 (pjesma jurjaša, gotovo isti tekst kao u Turopolju) bilo, također, potrebno upozoriti na Turopolje, Jaskansko prigorje i okolicu Bjelovara kao na jedno šire susjedno područje gdje su i danas ophodi jurjaša još dio živih narodnih običaja. Arhaično starinsko dvoglasno pjevanje uz pratnju dvojnica (snimak A — 2) nalazimo i u naše dane u široj okolici Petrinje (Prnjavor Čuntički). Poradi toga bi uz takve pojave — koje su danas svojina slovenskog naroda u slovenskoj Beloj krajini — bilo svakako potrebno upozoriti da te muzičke pojave pripadaju širim muzičkofolklornim područjima, koja znatno većim dijelom zahvaćaju Hrvatsku negoli Sloveniju.

Komentar je u cijelosti preveden na engleski i na njemački jezik.

Jerko Bezić

SVATBA V SUCHÉ HOŘE. Autentický folklórní záznam svatby Karola Sikyňu s Darinou, roz. Zurvalcovou, pořizený v Suché Hoře (Orava) 31. ledna a 1. února 1968 JAROMÍREM GELNAREM. Vydal Supraphon, Praha — Bratislava (A 4147), pro Gramofonový klub (1968, O 17 0201), LP.

Ova gramofonska ploča pokazuje da je moguće dobro snimiti i na gramofonskoj ploči uspješno prikazati spontano i posvema slobodno veselo pjevanje pravih svatova. Snimci u programu ploče naprosto zrače neposrednošću i izvornošću svadbenog veselja. Nameće nam se pitanje kako je Jaromír Gelnar uz potpunu slobodu izvođača uspio postići i kvalitetne magnetofonske snimke.

Na to pitanje autor sam odgovara u opširnijem komentaru uz ploču. Kao snimatelj prisustvovao je svim fazama svadbe od jednog do drugog jutra (22 sata). Osim pjevanja i svirke zabilježio je na magnetofonsku vrpcu i ponešto govora, dijaloge i pozdrave neposredno vezane za običaje. Radio je baterijskim magnetofonom Nagra III. Prikupio je građu u trajanju od 6 sati. U programu ploče ušao je, međutim, otprilike samo sedmi dio prikupljene građe (47 minuta). Time je Gelnar postigao veliku mogućnost izbora, za svaku pojedinu skupinu svadbenih napjeva i svirke mogao je izabrati samo folklorno dobre i tehnički kvalitetne snimke. U svom komentaru Gelnar posebno upozorava na važnost takvog naknadnog izbora snimaka izvornog folklora nasuprot izboru pred snimanje kad se snimatelj dogovori s izvođačem što i kojim redoslijedom će mu izvođač prikazati. Očito je da se naknadnim izborom snimaka postizava znatno slobodnija izvedba pjevanja i svirke. Tako u programu ploče možemo čuti kako uz jednu skupinu pjevačica nešto podalje pjeva i druga skupina djevojaka. Istovremeno pjevanje dviju skupina pjevačica ništa nam ne smeta jer je znalački snimljeno. Druga skupina toliko se tiho čuje da ne ulazi u pjevanje prve. Javlja se samo kad prva na trenutak prestane pjevati, a odmah nastavlja svoju pjesmu kad prva skupina prekine ili završi pjevanje. Takav snimak slušaocu vjerno prikazuje veselo svadbeno raspoloženje prepuno pjesme.

Autor sam kazuje da glasovi pjevača nisu uvijek najbolji. Ponekad možemo doista osjetiti da im je glas pomalo promukao ili da pjevaju i posve prosječna grla. Ali Gelnar upravo i želi da slušalac upozna takvu pjesmu, pjesmu koju svatovi pjevaju samo za sebe, za svoje veselje. Gelnar zna da ovakve pjesme neće oduševiti uši navikle na dotjeraniju i finiju muziku. Poradi toga upozorava kolik je utjecaj imala nedotjerana narodna muzika na češku nacionalnu muzičku kulturu, npr. u djelima Leoša Janáčka.

Komentar se osvrće i na eventualne prigovore zbog snimljenih novih pojava u nekim fazama svadbe. Očita odstupanja od starijih, dugom tradicijom utvrđenih oblika javljaju se u programu ploče samo dvaput. Gelnar upozorava slušaoca da su takva odstupanja pokazivač razvojnog procesa u kojemu određeni stariji oblici uzmiču pred novim pojavama što ih donosi suvremeni život.

Program ploče obuhvaća sve faze svadbe od jutarnjeg dolaska svatova mladoženjinoj kući do skidanja nevjestina vijenca i veselja sve do zore. Priloženi komentar objavljuje tekstove sviju pjesama u originalnom goralskom narječju služeći se i posebnim slovima (npr. ž). Nedostaje samo transkripcija kraćih govorenih tekstova. Devet fotografija veoma su vrijedan dokumentarni prilog komentaru. Komentar ne daje informaciju o instrumentalnom sastavu, možda poradi toga što iz priložene fotografije možemo zaključiti da u tom sastavu sviraju tri violine i violončelo koji je sviraču obješen preko ramena.

Etnomuzikologa iznenađuje komentar bez informacija o važnijim osobinama goralskog muzičkog folklora na oravskom području ispod Slovačkih Beskida uz čehoslovačko-poljsku granicu. Gelnar navodi samo radove Poljaka Włodzimierza Kotońskog i upućuje na bibliografiju radova o goralskom muzičkom folkloru u djelima Kotońskog.

Gelnar se zadržao samo na pojavi kratke svadbene pjesme koja obuhvaća samo jednu strofu od četiri stiha, redovito šesteročka. Takve kratke pjesme, nazvane *špičky*, redaju se jedna za drugom a svojim tekstom ne oblikuju veće sadržajne cjeline. Sadržaj teksta jedne pjesme redovito ne razvija dalje sadržaj teksta prethodne pjesme. Ta pojava podsjeća na hrvatske svadbene dvo-stihove, naročito poznate u Slavoniji i u kontinentalnoj planinskoj Dalmaciji.

Šteta je što tako vrijedan muzički dokument o svadbi u jednom oravskom selu 1966. nema komentara i na jednom od svjetskih jezika.

Jerko Bezić